

ТАЛАСИ

ARETÉ
IZDAVAČKA KUĆA

Наслов оригинала

Virginia Wolf

THE WAVES

Едиција

У руци

За издавача

Нина Гуглета

Главна и одговорна уредница

Нина Гуглета

Извршна уредница

Ана Јовановић

Превод

Милица Михајловић

Лектура

Јелена Јанковић

Коректура

Александра Дунђерски

Дизајн корица

Ања Бањешевић

Штампарија

Фук, Београд

Тираж

1000 примерака

Издавач

Areté, Београд, 2022

ТАЛАСИ

Вирџинија Вулф

превод са енглеског
Милица Михајловић

www.arette.rs

Сунце још није било изашло. Море се није разликовало од неба, сем што је било лако, набрано као зборани чаршав. Постејено, како је небо белело, јављала се једна тамна цртва на хоризонту делећи море од неба, а сиви се чаршав шарао туским брујама које су се кретале једна за другом испод линије хоризонта, следиле једна другу, тониле једна другу, без пресанка.

Када би се приближиле обали свака би се бруја подила, извила па прекинула и танак вео беле воде прострла преко песка. Талас би очекуно, а затим се ојетш прошећао, уздишући као човек у сну чија се плућа несвесно шире и скућују. Постејено је тамна бруја на хоризонту постала јасна, као кад се у боци старога вина слеће шало, па се стакло зазелени. Тако се и небо ведрило, као да се по њему бели шало слетао, или као да је нека женска рука подила светилку испод хоризонта, па се њоснаше беле, зелене и жуће брује просуле преко неба попут ребара лејезе. А затим је та женска рука дизала своју светилку све више; изгледало је да зрак постаје жиличаст и да се ошкида од зелене површине, блескајући и ламсајући црвеним и жућким жилама налик на димљиву, шек разбукшалу ваиру радосницу. Постејено су се језици разореле ваише стайали у један блесак, у једно усјање које је уклонило вунашту, сиву шезину са неба изнад себе, претварајући га у милионе ашома меког плаветнила. Површина мора је лајано бивала све прозачнија; поиравала је и светлуцала све док се тамне брује нису скоро сасвим

избрисале. Рука која је држала светиљку лагано ју је подизала све више и више, док се није појавио широки пламен; вањрени лук торео је на ивици хоризонта, а свуда око њега море је сијало златом.

Светлост се сударала са дрвећем у вршу, и листи по листи чинила прозрочним. Једна је пшница зацвркнула високо горе; затим је настала тишина; па је зацвркнула друга ниже доле. Сунце је изотправало зидове кућа, врхом своје лейезе прислањало се уз белу завесу, правећи испод листа, код прозора спаваће собе, сенку налик на илави описак прста. Завеса се лако померила, али је у соби све остало мрачно и нестварно. Најољу су пшнице изводиле своју неистисану мелодију.

„Ја видим круг”, рече Бернард, „надноси се нада мном. Подрхтава и виси у замци светла.”

„Ја видим бледожуту плочу”, рече Сузана, „шири се у сусрет пурпурној прузи.”

„Ја чујем неки звук”, рече Рода, „чију, цвр; чију, цвр; горе доле.”

„Ја видим једну куглу”, рече Невил, „виси као капљица над огромним обронцима неког брда.”

„Ја видим гримизну кићанку”, рече Џини, „прошарану златним концима.”

„Ја чујем некакво трупкање”, рече Луј. „Шапа неке велике животиње је у ланцима. Труп, труп, труп.”

„Погледајте паукову мрежу у углу балкона”, рече Бернард. „На њој су бисери воде, капљице белог светла.”

„Лишће начичкано око прозора личи на начуљене уши”, рече Сузана.

„Нека сенка је полегла по стази”, рече Луј, „као савијен лакат.”

„Острва светлости пливају по трави”, рече Рода. „Пропала су кроз дрвеће.”

„Очи птица светле у тунелима лишћа”, рече Невил.

„Стабљике су обрасле грубим кратким длачицама”, рече Џини, „на њих су се нахватале капљице воде.”

„Гусеница се скотурала у зелени прстен”, рече Сузана, „сав назупчан трупастим ногама.”

„Сиви пуж пузи преко стазе, за њим су полегле власти”, рече Рода.

„Разбуктале светлости са прозорских окана пале се и гасе по трави”, рече Луј.

„Камење је хладно под мојим ногама”, рече Невил. „Осећам сваки посебно, округле и шиљате.”

„Гори ми надланица”, рече Џини, „а длан ми је лепљив и мокар од росе.”

„Петео је сад закукурикао као млаз тврде, црвене воде у белој пени”, рече Бернارد.

„Птице певају горе, доле, ту и тамо, свуда око нас”, рече Сузана.

„Она животиња трупка; слон је то с окованом ногом; велика звер трупка на обали”, рече Луј.

„Погледајте кућу”, рече Џини, „преко свих прозора су навучени бели застори.”

„Неко је одврнуо чесму у кухињи”, рече Рода, „хладна вода пада на скушу у здели.”

„Зидови су испуцали златним пукотинама”, рече Бернارد, „испод прозора се виде плаве, прстасте сенке лишћа.”

„Ено госпође Констабл где облачи црне, дебеле чарапе”, рече Сузана.

„Када се појави дим, сан се као магла скотура низ кров”, рече Луј.

„У почетку су птице певале у хору”, рече Рода. „Ено, скида се реза на кухињским вратима. Птице беже. Одлећу као бачено семе. Само једна сама пева поред прозора спаваће собе.”

„На дну шерпе се појављују мехури”, рече Џини. „Па се у сребрном ланцу дижу све брже ка површини.”

„Биди, ено, скида крљушт са рибе зупчастим ножем на дрвеној дасци”, рече Невил.

„Трпезаријски прозор је постао тамноплав”, рече Бернард, ваздух поиграва око димњака као ситни таласи.”

„Једна се ластва спустила на громобран”, рече Сузана. „Биди је испустила кофу на кухињске плочице.”

„Чује се први удар црквеног звона”, рече Луј. „Ево, следе и остали; један, два; један, два; један, два.”

„Погледајте столњак како бео слеће на сто”, рече Рода. „Ево, појављују се кругови белог порцулана и сребрне пруге поред сваког тањира.”

„Гле, у уху ми зуји пчела”, рече Невил. „Чујем је; сад је нема више.”

„Горим, дрхтим”, рече Џини, „склањамо се са сунца у ову сенку.”

„Сви су отишли”, рече Луј. „Остао сам сам. Ушли су у кућу на доручак, а ја сам остао да и даље стојим поред зида међу цвећем. Врло је рано, дуго је до часова. Цветови су разасути као мрље по том дубоком зеленилу. Латице су харлекини. Стабљике се дижу из црних шупљина доле. Цвеће плива као рибе од светла по тамној, зеленој површини воде. Држим једну стабљику у руци. Ја сам стабљика. Моје корење допире до у дубине света, кроз земљу суву од цигле, кроз влажну земљу, кроз вене олова и сребра. Сав сам жилица. Дрхтим свим дрхтајима, а тешка земља ми је притисла ребра. Овде горе моје очи су зелено лишће које не види. Ја сам дечак у сивим фланелским панталонама и имам појас с месинганом копчом у облику змије. Тамо доле, моје су очи без капака на некој каменој статуи у пустињи поред Нила. Видим жене где с црвеним амфорама иду према реци; видим камиле како се њишу и људе у турбанима. Чујем трупкање, трескање, комешање око себе.”

„Тамо горе Бернард, Невил, Џини и Сузана (Рода не) мрежама за лептире прелазе преко леја са цвећем. Хватају лептире са климавих глава цветова. Они бришу површину света. Њихове су мреже пуне лепршавих крила. 'Луј! Луј! Луј!' вичу

они. Али не могу да ме виде. Налазим се на другој страни живе оgrade. Међу лишћем има отвора тек колико да око провири. О господе, учини да прођу. Господе, нека поређају лептирове по марамици на шљунку. Нека преброје своје мркоње, црвене адмирале и белце. Али само мене да не виде. Ја сам као тиса зелен у сенци живе оgrade. Коса ми је од лишћа. Мој се корен уврежио у срцу земље. Моје је тело стабљика. Гњечим стабљику. Једна капљица се цеди из расцепине и лагано, с напором, бива све већа. Сад је нешто ружичасто прошло поред отвора у лишћу. Блесак нечијег ока клизнуо је кроз пукотину. Тај блесак је пао на мене. Ја сам дечак у сивом фланелском оделу. Пронашла ме је. Осећам као нечији ударац у потиљак. Пољубила ме је. Све је уздрмано.”

„Појурила сам”, рече Џини, „после доручка. Спазила сам како се у живој огади на једном месту креће лишће. Помислила сам 'То је птица у гнезду'. Размакла сам лишће да погледам; али није било птице у гнезду. Лишће се и даље кретало. Уплашила сам се. Пројурила сам поред Сузанае, поред Роде и Невила и Бернарда који су разговарали у шупи за алат. Викала сам трчећи све брже и брже. Шта то покреће лишће? Шта то покреће моје срце? Тако сам улетела овамо и угледала те зеленог као жбун, као грана, сасвим непомичног, тебе Лује, укоченог погледа. 'Да није мртав?' помислила сам и пољубила те, тако да ми је срце поскочило испод ружичасте хаљине као ово лишће које се и даље креће, иако нема шта да га покрене. Осећам мирис здравца; осећам трули мирис земље. Играм. Таласам се. Налетела сам на тебе као мрежа од светла. Сва дрхтим обиснута о тебе.”

„Видела сам”, рече Сузана, „када га је она пољубила. Баш сам била дигла главу са саксије с цвећем и погледала кроз процеп у живој огади. Видела сам је када га је пољубила. Видела сам их, Џини и Луја како се љубе. Свој бол ћу зато завити у марамицу. Сабићу га у тврду лопту. Пре него што почне школа и сама ћу отићи у букову шуму. Нећу тамо седети за

столом и рачунати. Нећу седети поред Џини и поред Луја. Узећу свој бол и положити га на жиле букава. Проматраћу га и узећу га међу прсте. Они ме неће пронаћи. Јешћу лешник и тражићу јаја по трњаку, коса ће ми се улепити, спаваћу испод живих ограда, пићу воде из јаркова и умрећу тамо.”

„Сузана је прошла поред нас”, рече Бернард. „Прошла је поред шупе с марамicom згужваном у лопту. Није плакала, али су јој се очи, иначе тако лепе, сузиле као у мачке пре него што ће скочити. Поћи ћу за њом, Невиле. Пажљиво ћу је пратити, да јој се наћем при руци, да задовољим своје љубопитство, да је утешим када се буде избезумила од јада и помислила 'Ја никог немам'.”

„Ено је, иде преко поља, њише се немарно, хоће да нас обмане. Стигла је до увале; мисли да је нико не види; почиње да трчи, држећи пред собом стиснуте песнице. Нокти јој се сусрећу у лопти од марамике. Скреће према буковој шуми даље до светлости. Шири руке приближавајући се шуми и улази у сенку као пливач у воду. Али су јој очи засењене после светлости, она се тетурала и баца на жиле дрвећа, доле где светлост изгледа као да удише и издише. Гране се дижу и спуштају. Овде је немир и тегаба. Овде је мрак. Светлост је ћудљива. Овде је патња. Жиле дрвећа праве скелете по земљи; мртво је лишће згомилано по угловима. Сузана је прострала свој бол. Марамича лежи на жилама букава, а она јеца, седећи шћућурена тамо где је пала.”

„Видела сам да га је пољубила”, рече Сузана „Погледала сам кроз лишће и видела је. Поигравала је попрскана дијамантима лаким као прашина. А ја сам здепаста, Бернарде, мала. Имам очи које се примичу самој земљи и виде бубице у трави. Жута топлина у мојим грудима претворила се у камен када сам угледала Џини како љуби Луја. Јешћу траву и умрећу у неком јарку у блатњавој води у којој је иструнуло суво лишће.”

„Спазио сам те да идеш”, рече Бернард. „Док си пролазила поред врата шупе за алат чуо сам те како вичеш 'Ја сам

несрећна'. Спустио сам нож. Са Невилом сам правио бродове од дрвета за ложење. Коса ми је сва у неред, јер када ми је госпођа Констабл рекла да се очешљам, спазио сам муву у паучини и упитао, 'Како би било да ослободим ову муву? Да ли да дозволим да мува буде поједена?' Због таквих ствари увек закашњавам. Коса ми је рашчупана, а ово иверје се заплело у њој. Када сам те чуо да плачеш пошао сам за тобом; видео сам те како спушташ згужвану марамицу, сав бес, сва мржња били су везани у чвор у њој. Али ће све зачас проћи. Наша су тела једно уз друго. Ти ме чујеш како дишем. Ти видиш овог кукца како носи лист на леђима. Он трчка сад на ову, сад на ону страну, тако да чак и твоја жеља за поседовањем једне једине ствари (овог пута је то Луј) док посматраш ту бубицу, мора да се поколеба као ова светлост што титра кроз лишће букава; тако да ће најзад речи које се крећу у мрачним дубинама твоје свести развезати тај чвор патње сабијен у твоју марамицу."

„Волим”, рече Сузана, „и мрзим. Желим само једну једину ствар. Моје су очи без сјаја. Џинине бацају хиљаду варница. Родине су као оно бело цвеће на које увече слећу лептирови. Твоје се шире до крајњих граница и никад се не затварају. Али ја сам већ кренула својим путем. Видим кукце у трави. Иако ми мама још увек плете чарапе и везе кецеље и још сам дете, ја волим и мрзим.”

„Али кад седимо заједно, сасвим близу”, рече Бернард, „реченицама се стапамо једно у друго. Окружује нас измаглица. Сачињавамо нестварно поднебље.”

„Видим бубицу”, рече Сузана. „Сад је црна, видим; сад је зелена. Ја се сплетем на једној јединој речи. Док ти одлуташ, отиснеш се све више и више и само сипаш реч за речју.”

„А сада”, рече Бернард, „хајде да се играмо истраживања. Међу дрвећем се налази бела кућа. Лежи тамо доле далеко испод нас. Заронићемо као пливачи који тек додирују дно врховима прстију. Ронићемо кроз зелени ваздух лишћа, Сузана. Ми тонемо док трчимо. Таласи се склапају над нама, буквино

лишће се додирује над нашим главама. Ено сата на штали са позлаћеним сказаљкама које сијају. Оно су равнине и стрмине на крову велике куће. Ено, мали коњушар трупка по дворишту у гуменим чизмама. То је Елведон.”

„Пали смо са врхова дрвећа на земљу. Ваздух више не ваља дуге, тужне пурпурне таласе око нас. Додирujemo земљу; газимо по њој. Ово је ниско поткресана жива ограда у башти господарица. Овуда се оне шетају у подне и маказама поткресују руже. Сада се налазимо у округлој шуми опасаној зидом. То је Елведон. Виђао сам путоказе на раскршћима чији је један крај показивао 'Пут за Елведон'. Овде још нико никада није био. Папрат има јак мирис, а испод ње расту црвене гљиве. Будимо ево, спале чавке које још никада нису виделе људско биће; а сада газимо по трулом храстовом жиру, поцрвенелом и клизавом од старости. Ову шуму обавија зид као прстен; нико не долази овамо. Слушај! То се цин-жаба праћнула у жбуњу; ово је потоп неке прастаре шишарке пале да иструне међу папрати.”

„Стани на ову циглу. Погледај преко зида. То је Елведон. Ено госпође, седи између два дугачка прозора и пише. Баштовани чисте ледину циновским метлама. Ми смо први посетители овог места. Ми смо открили непознату земљу. Не мрдај се; ако нас баштовани буду приметили, пуцаће на нас. Приковаће нас за врата од штале као лисице. Погледај! Не мичи се. Ухвати се чврсто за папрат на врху зида.”

„Видим госпођу како пише. Видим баштоване како чисте”, рече Сузана. „Кад бисмо умрли овде, нико нас не би сахранио.”

„Бежи!” рече Бернارد. „Бежи! видео нас је баштован са црном брадом. Убиће нас из пушке. Убиће нас као креје и прикуцаће нас на зид! Налазимо се у непријатељској земљи. Морамо побећи у букову шуму. Морамо се сакрити испод дрвећа. Ја сам при доласку заломиио једну гранчицу. Постоји једна тајна стаза. Сагни се што више можеш. Пођи за мном и немој се освртати. Они ће помислити да смо лисице. Потрчи.”

„Сад смо безбедни. Сад се опет можемо исправити. Можемо испружити руке под овим високим сводом, у овој пространој шуми. Не чујем ништа. Ово је само шум ваздуха који се таласа. А ово шумски голуб напушта скровиште на врху букве. Голуб удара ваздух; голуб удара ваздух дрвеним крилима.”

„И даље настављаш”, рече Сузана, „да брбљаш напрасно. Пењеш се као врвац неког луфтбалона све више и више изнад слојева лишћа, ван домашаја. А сада оклеваш. Сада ме вучеш за сукњу и осврћеш се за собом нижући реченице. Побегаш од мене. Ево баште. Ево живе оградe. Ево Роде на стази, њише латице цвећа у мрком лавору.”

„Сви моји бродови су бели”, рече Рода. „Не волим црвене латице слезоваче и здравца. Волим беле латице које заплоче када накренем лавор. Имам флоту, она плови од обале до обале. Бацићу и једну гранчицу да буде као нека греда дављенику морнару. Бацићу и камичак да видим како ће се подићи мехури из дубина овог мора. И Невил и Сузана су отишли; Џини је у повратку, можда бере рибизле са Лујом. Нећу још дуго бити сама, тек колико да госпођица Хадсон распореди наше свеске по школској катедри. Имам још само мало слободе. Скупила сам све опале латице и дала им замаха да запливају. У неке сам ставила капљице кише. Овде ћу поставити кулу светиљу, круницу слатког грашка. А сада ћу да зањишем мрки лавор, да моји бродови крену на таласима. Неки ће потонути. Неки ће се разбити о гребене. Један плови сам. То је мој брод. Он плови према леденим пећинама где ричу морски лавови и где сталактити тресу своје зелене ланце. Таласи се дижу; кресте им се коврцају; гле, ту су и светиљке на врховима катарки. Разбили су се, потонули су, сви сем мог брода који се, ево, пење на таласима, избегава олују и стиже до острва на коме папагаји брбљају и пузавице...”

„Где је Бернард?” рече Невил. „Узео је мој нож. Били смо у радионици и правили бродове, када је поред врата прошла Сузана. Тада је Бернард оставио свој брод и пошао за њом са

мојим ножем, оним оштрим којим се може резати кобилица. Бернард је као нека олабављена жица, као сломљени уређај за звонце, вечито о нечему брбља. Он је као морска алга која виси са прозора, сад мокра, сад сува. Оставио ме је на цеди-лу; пошао је са Сузаном; и ако Сузана буде плакала, он ће извадити мој нож и причаће јој приче. Велика оштрица је цар; сломљена оштрица је Црнац. Мрзим све што се клати; мрзим све што је влажно. Мрзим да лутам и бркам ствари. Ево звоно звони, закаснићемо. Сада морамо оставити играчке. Морамо заједно ући у учионицу. Свеске су распоређене једна поред друге по зеленом, чојом застртом столу.”

„Нећу да мењам тај глагол”, рече Луј, „док га Бернард не измења. Мој отац је банкар у Бризбејну, зато ја говорим са аустралијским акцентом. Причекаћу и подражаваћу Бернарда. Он је Енглец. Сви су они Енглези. Сузанин отац је свештеник. Рода нема оца. Бернард и Невил су господски синови. Џими живи код своје баке у Лондону. Сви они сад сисају своја пера. А сада уврћу свеске и посматрајући искоса госпођицу Хадсон, броје гримизна дугмета на њеном прслуку. Бернард има ивер у коси. Сузана је сва зајапурена у лицу. Обоје су црвени. Само сам ја блед; уредно сам обучен, панталоне ми придржава кајиш с месинганом копчом у облику змије. Знам лекцију напамет. Знам више него што ће они икада знати. Знам све падеже и све родове; могао бих да знам све на свету када бих то желео. Али ја не желим да избијем на површину и да верглам лекцију. Моје корење се заплиће око света као жилице у саксији. Не желим да избијем на површину и да живим у светлости овог великог часовника са жутим цифарником што откуцава тик-так. Џини и Сузана, Бернард и Невил сплићу се у један швигар којим хоће да ме бичују. Они се смеју мојој уредности и моме аустралијском акценту. Покушаћу сада да подражавам Бернарда који тихо врска латинске речи.”

„Све су то беле речи”, рече Сузана, „као шљунак на морској обали.”

„Шибају својим реповима лево-десно, док их изговарам”, рече Бернард. „Машу реповима; шибају реповима, полете кроз ваздух у јатима, сад на ову, сад на ону страну, крећу се све одједном, па се час разиђу, час опет нађу заједно.”

„То су жуте, то су пламене речи”, рече Џини. „Желела бих да имам једну пламену жуту, мркожуту хаљину, па да је носим увече.”

„Свако глаголско време”, рече Невил, „значи нешто друго. Постоји ред на овом свету; постоје одлике, постоје разлике на овом свету по чијој ивици ја корачам. Јер ово је само почетак.”

„Сад је госпођица Хадсон”, рече Рода, „затворила књигу. Сад почиње ужас. Узела је комад креде и исписује цифре: шест, седам, осам, затим један крст и најзад једну црту на табли. Који је одговор? Сви гледају; сви гледају као да разумеју. Луј пише; Сузана пише; Невил пише; Џини пише; чак је и Бернард почео да пише. Само ја не могу да пишем. Видим само бројке. Остали предају своје одговоре један по један. Сада на мене долази ред. Али ја немам одговора. Осталима је дозвољено да оду. Они лупају вратима. И госпођица Хадсон одлази. Мене су оставили саму да нађем одговор. Бројке више ништа не значе за мене. Смисао је ишчезао. Сат избија тик-так. Две сказаљке су каравани који прелазе пустињу. Црне цртице на цифарнику су зелене оазе. Велика сказаљка је кренула напред да нађе воду. А мала с муком посрће преко врелог пустињског камења. Она ће умрети у пустињи. Кухињска врата су се залупила. Бескућни пси лају негде далеко. Гле, кривуља на бројки почиње да се испуњава временом; она обухвата цео свет. Почињем да исписујем једну цифру којом сам у замку ухватила свет, док сам ја остала изван те замке; свет је једна целина, а ја се налазим изван ње и вичем, 'О спасите ме да ме заувек не однесе ветар далеко од замке времена!’”

„Ено Роде, седи и буљи у таблу”, рече Луј, „седи у учионици, док се ми јуримо; овде уберемо коју мајчину душицу,